

BAŞYAZI

Hikmet GÖKMEN¹

Kentsel ve Yapılı Çevrede Çocuk Araştırmaları Dergisi'nin (J-CUBE), ikinci sayısını sizlerle paylaşmaktan büyük gurur duyuyoruz.

Halil Topçu ve Şükran Topçu "Kentsel Mekandaki Doku, Renk, Form ve Bellek Algısının Çocuk Gelişimindeki Etkisi, Bornova Örneği" başlıklı makalede, kentsel mekândaki renk, doku, donatı, form ve bellek algısının çocuk gelişimini, özellikle duyuşsal ve bilişsel gelişim perspektifinden nasıl etkilediğini ele almaktadırlar. Söz konusu parametrelerin çocukların gelişimsel süreçlerini desteklemek amacıyla kentsel tasarım pratiklerinde nasıl kullanıldığı ve gelecekte nasıl kullanılabileceğini irdelleyen bu çalışma, UNICEF tarafından "Çocuk Dostu Kent" pilot bölgesi seçilen ve bu yaklaşımı benimsemiş İzmir Bornova ilçesi özelinde gerçekleştirilmiştir. Çevre psikolojisi, nörobilim ve kentsel tasarımdan elde edilen bulguları entegre eden bu çalışma, çocukların gelişimsel gereksinmelerine öncelik veren uygulanabilir tasarım ilkeleri önermektedir.

"Çocukluk Çağı Fiziksel Travmalarını Önleyici Yapay Zekâ Destekli Oyun Parkı Tasarımı" başlıklı makale ile Begüm Sözen ve Mehmet Şevki Sözen, kazaların en çok görüldüğü yaş gruplarını ve mekânlarını ele almakta ve verileri üzerinden hangi yaralanma türlerinin öne çıktığı tartışmaktadırlar. Çocukların yoğun olarak kullandığı parklar ve sokaklar gibi kamusal alanların "çocuk dostu" anlayışla planlanmasının, bu kazaların önemli ölçüde azaltacağını vurgulamaktadırlar. Park ekipmanlarının güvenlik testlerinin önceden simüle edilebilmesi, riskli bölgelerin hızlıca saptanması ve bakım gereksinmesinin zamanında belirlenmesi gibi somut faydalar yapay zekâ destekli tasarım araçlarıyla da ele alınmaktadır. Yapay zekâ ile üretilmiş üç farklı çocuk oyun parkı görseli—fiziksel güvenlik, erişilebilirlik & katılım ile duyuşsal & doğa-temelli oyun temaları—uluslararası güvenlik standartları ve güncel literatür ışığında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Teknolojiyi destekleyici bir araç olarak kullanan çocukların gereksinmelerini merkeze alan bir şehir tasarımı ile, kazaların azalmasında önemli bir kazanım elde edileceği ön görülmektedir.

"Bahçenin Ötesinde: Çocuklar İçin Doğayla Bütünleşik Öğrenme Mekânları" başlıklı makalesi ile Tutku Didem Altun, dünya çapında mimari anlamda bilinirliği bulunan okul öncesi yapılarından, Locarno Anaokulu, My Montessori Garden Anaokulu, Environmental Nature Center Anaokulu, Fuji Anaokulu, Te Mirumiru Anaokulu ve Kadıköy Bahriye Üçok Anaokulu'nu analiz etmiştir. Yapıların, mekânsal organizasyonları, pedagojik arka planları, sürdürülebilirlik stratejileri ve kullanıcı deneyimleri üzerinden değerlendirildiği bu çalışmada, doğayla etkileşimli olmanın sadece "bahçeye sahip olmak"la sınırlı kalmayıp; doğanın yapının içine sızdığı, çocukların oyun, keşif ve öğrenme

¹ Baş Editör, Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye, hikmet.gokmen@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3568-8226

süreçlerine doğrudan dahil olduğu bütüncül bir tasarımı gerektirdiği belirtilmektedir. Mekânın sadece fiziksel bir arka plan değil, “üçüncü öğretmen” olduğu ortamlarda, çocukların doğaya dair bilişsel ve duyuşsal farkındalıklarının daha etkili geliştiğine değinen bu çalışmada, çocuk-doğa ilişkisini destekleyen beş temel mimari stratejine (iç-dış mekân sürekliliği, doğal malzeme kullanımı, doğa ile etkileşimli oyun alanları, iklime duyarlı tasarım ve esnek mekân kurgusu) vurgu yapılmaktadır. Bu doğrultuda, mimari tasarımın yalnızca çevresel değil, pedagojik ve kültürel bir araç olduğunun önemine değinilmekte; sürdürülebilirliğin davranışsal olduğu kadar mekânsal olarak da inşa edilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Derginin bu sayısına katkıda bulunan yazarlara, hakemlere ve teknik yayın editörlerine en içten teşekkürlerimizi iletiyoruz. Üçüncü sayımız için yazılarınızı bekliyoruz ve keyifli okumalar diliyoruz.